

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.05- 05.02/2/051.00.1/М/ОК8 -2023
	Екземпляр № 1	Арк __ / 1

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Державного університету
«Житомирська політехніка»
протокол від 31 серпня 2023 р.
№ 10

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ для проведення практичних занять з навчальної дисципліни «Інституційний аналіз»

для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «магістр»
спеціальності 051 «Економіка»
освітньо-професійна програма «Економіка»
факультет сфери обслуговування і бізнесу
кафедра фінансів та цифрової економіки

Рекомендовано на засіданні
кафедри фінансів та цифрової
економіки
28 серпня 2023р., протокол №9

Розробник: д.е.н., проф. кафедри фінансів та цифрової економіки
УЦАПОВСЬКИЙ Юрій

Житомир
2023

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.05- 05.02/2/051.00.1/М/ОК8 -2023
	Екземпляр № 1	Арк __ / 2

ЗМІСТ

Вступ.....	3
Тематичний план навчальної дисципліни	5
Програма курсу «Інституційний аналіз».....	6
Плани практичних занять	9
Методи контролю	18
Рекомендована література	19

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.05- 05.02/2/051.00.1/М/ОК8 -2023
	Екземпляр № 1	Арк ___ / 3

ВСТУП

Криза методології класичного лібералізму, який є основною течією сучасної економічної науки, спричинила необхідність залучення інституційної парадигми для аналізу національних економічних систем. Інституціоналізм прагне вийти за межі формальних моделей і вишуканих логічних схем сучасної неокласики, наблизити економічну теорію до багатогранності господарського життя. Системний підхід інституційного аналізу вигідно відрізняє його від ортодоксальної неокласичної методології.

Конкурентоспроможні економіки успішно залучають методологію інституціоналізму для вдосконалення економічної системи країни та забезпечення сталого розвитку. Інституційний аналіз відстежує внутрішню єдність і стабільність національної економіки, сприяє формуванню її інституційної структури, вивченню її цінностей та мотиваційної поведінки економічних суб'єктів.

Курс «Інституційного аналізу» є відносно новим у економічній освіті, розширює та її межі та сприяє розумінню інституційних складових національної економічної системи. Запровадження методології інституційного аналізу сприятиме зростанню економічної культури та креативності мислення сучасного економіста.

Метою дисципліни «Інституційний аналіз» є засвоєння студентами спеціальності «Економіка» змісту інституційної парадигми як альтернативного напрямку економічного аналізу у контексті дослідження феноменів соціальної, політичної і правової будови суспільства та економічної політики держави.

Предметом «Інституційного аналізу» є дослідження формальних і неформальних інституцій економічної системи з метою застосування методології інституціональної економічної теорії для вирішення поточних економічних завдань.

Завданнями вивчення дисципліни «Інституційний аналіз» є:

знати і розуміти

- складові елементи сучасного інституційного аналізу економічних систем;
- основні відмінності парадигми сучасної неокласики та інституційного економічного аналізу;
- відмінності між класичним інституціоналізмом та неінституціоналізмом;
- основні напрямки досліджень у структурі сучасного інституціоналізму;
- праці провідних представників інституційної економіки;
- можливості впливу держави на формування інституційної структури економіки;

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.05- 05.02/2/051.00.1/М/ОК8 -2023
	Екземпляр № 1	Арк __ / 4

вміти

- вирізняти дослідницьку програму інституціоналізму серед інших дослідницьких програм;
- порівнювати різні за змістом інституційні економічні структури, аналізувати їх переваги та недоліки;
- окреслити тенденції розвитку інституцій та інституційного середовища у економіці сучасної України;
- використовувати інституційний аналіз для дослідження процесів і явищ сучасного господарського життя.

Курс «Інституційний аналіз» вивчається на першому курсі освітнього ступеня «магістр» спеціальності 051 «Економіка» і передбачає наявність базових знань з таких дисциплін як економічна теорія, мікроекономіка, макроекономіка, психологія, соціологія, правознавство.

Зміст навчальної дисципліни покликаний сформувати **такі компетенції**, що визначені стандартом вищої освіти для здобувачів освітнього ступеня «магістр» спеціальності 051 «Економіка»:

ЗК7. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

СК1. Здатність застосовувати науковий, аналітичний, методичний інструментарій для обґрунтування стратегії розвитку економічних суб'єктів та пов'язаних з цим управлінських рішень;

СК5. Здатність визначати ключові тренди соціально-економічного та людського розвитку.

СК10. Здатність до розробки сценаріїв і стратегій розвитку соціально-економічних систем.

Отримані знання з навчальної дисципліни стануть складовими таких **програмних результатів навчання** за спеціальністю 051 «Економіка»:

ПРН2. Розробляти, обґрунтовувати і приймати ефективні рішення з питань розвитку соціально-економічних систем та управління суб'єктами економічної діяльності.

ПРН11. Визначати та критично оцінювати стан та тенденції соціально-економічного розвитку, формувати та аналізувати моделі економічних систем та процесів.

ПРН14. Розробляти сценарії і стратегії розвитку соціально-економічних систем.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.05- 05.02/2/051.00.1/М/ОК8 -2023
	Екземпляр № 1	Арк __/5

Тематичний план навчальної дисципліни

Кредитні модулі	Змістовні модулі	Кількість годин			
		Всього	Лекції	Практичні	Самостійна робота
№1	ЗМ 1				
	Тема 1. Науково-дослідна програма інституціоналізму: сутність, витоки, еволюція	12	2	2	8
	Тема 2. Інституції та їх роль у регулюванні господарської поведінки	11	2	2	7
	Тема 3. Трансакції і трансакційні витрати в економіці	11	2	2	7
	Тема 4. Економічна теорія прав власності	11	2	2	7
	Разом змістовий модуль 1	45	8	8	29
№2	ЗМ 2				
	Тема 5. Ринок і фірма як інституційні угоди	11	2	2	7
	Тема 6. Нова інституційна теорія держави	11	2	2	7
	Тема 7. Інституційні зміни	11	2	2	7
	Тема 8. Право і економічна теорія	12	2	2	8
	Разом змістовий модуль 2	45	8	8	29
Всього		90	16	16	58

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.05- 05.02/2/051.00.1/М/ОК8 -2023
	Екземпляр № 1	Арк ___ / 6

ПРОГРАМА КУРСУ «ІНСТИТУЦІЙНИЙ АНАЛІЗ»

Модуль 1

Тема. 1. Науково-дослідна програма інституціоналізму: сутність, витоки, еволюція

Межі запровадження та обмеженість неокласичного економічного аналізу: повнота і доступність інформації, досконала конкуренція, модель homo economicus.

Онтологічні і гносеологічні витоки інституціоналізму. Загальна характеристика традиційного інституціоналізму. Холізм та обмеження раціональності. Представники традиційного інституціоналізму: Т. Веблен, Дж. Коммонс, В. Мітчел. Модель homo institutus в інституціональній економіці.

Загальна характеристика і особливості методології неінституціонального аналізу. «Дерево» інституціоналізму: класифікація сучасних інституційних концепцій. Порівняльна характеристика «старого» й «нового» інституціоналізму. Методологічна критика «захисного поясу» неокласиків. Особливості теоретичних концепцій представників неінституціоналізму: Р. Коуз, Дж. Б'юкенен, Г. Таллок, Г. Беккер, Д. Норд, О. Вільямсон.

Нова інституціональна економіка: Л. Тавено, Дж. Неш, Г. Саймон

Тема. 2. Інституції та їх роль у регулюванні господарської поведінки

Інституція та її суспільні функції. Ринковий механізм координації та інституції. Визначення поняття «інституція». Інституції та організації.

Економічна поведінка як прийняття рішень. Обмеження при прийнятті рішень. Типологія ситуацій, що генерують виникнення інституцій: ситуація «дилема ув'язнених», координації, нерівності.

Інституційна структура економіки і суспільства. Поняття норми (правила). Відмінності між формальними і неформальними інституціями. Неформальні інституції (правила), контроль за їх виконанням. Ефективність дії неформальних правил. Формальні інституції. Механізм примусу (змушення) до виконання формальних правил.

Взаємодія між формальними і неформальними правилами. Інституційне середовище та інституційний порядок. Економічна культура і економічна політика в контексті інституційного аналізу.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.05- 05.02/2/051.00.1/М/ОК8 -2023
	Екземпляр № 1	Арк __ / 7

Тема 3. Трансакції і трансакційні витрати в економіці

Поняття «трансакції» та «трансакційних витрат». Види трансакцій за Дж. Коммонсом.

Види трансакційних витрат і способи їх мінімізації. Спроби кількісного аналізу трансакційних витрат. Витрати на пошук і обробку інформації. Витрати вимірювання. Витрати проведення перемовин і укладання контрактів. Витрати специфікації і захисту прав власності. Витрати на попередження опортуністичної поведінки

Трансакційні витрати і основні типи економічного обміну. Динаміка трансакційних витрат.

Тема 4. Економічна теорія прав власності

Поняття «права власності». Специфікація і «розмивання» прав власності.

Теорема Р. Коуза. Зовнішні ефекти. Класифікація зовнішніх ефектів.

Альтернативні режими прав власності. Режим вільного доступу (спільна власність). Проблема «надвикористання ресурсів». Варіанти трансформації спільної власності. Режим групового доступу (комунальна власність). Проблема прийняття рішення. Оптимальний розмір групи.

Режим індивідуального доступу (приватна власність). Чинники, що детермінують поширення приватної власності.

Державна власність. Державна власність де-факто і де-юре. Державна власність у тоталітарному і демократичному суспільстві.

Модуль 2

Тема 5. Ринок і фірма як інституційні угоди

Вибір між дискретними інституційними альтернативами. Теорія контрактів. Види контрактів. Характеристики трансакції (частота, рівень невизначеності, специфічність активів). Механізми управління трансакціями.

Ринок як інституційна угода. Персоніфікований і неперсоніфікований обмін. Історичні види ринків.

Фірма як інституційна угода. Теорія фірми. Структура фірми. Проблема взаємостосунків принципала і агента. Контрактна природа фірми. Видозміна економічних організацій. Гібридна форма інституційних угод. Вертикальна інтеграція.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.05- 05.02/2/051.00.1/М/ОК8 -2023
	Екземпляр № 1	Арк ___ / 8

Тема 6. Нова інституційна теорія держави

Держава як агентство зі створення суспільних благ. Створення і захист правил як суспільне благо. Проблема безбілетника і організація колективних дій.

Походження держави: економічна теорія анархії. Соціальний контракт. Контрактна модель держави. Модель «стаціонарного бандита» (модель Мак Гира-Олсона). Модель консенсусної демократії.

Групи спеціальних інтересів: вузькі й широкі розподільчі коаліції. Групи спеціальних інтересів і рентоорієнтована поведінка. Обмеження монопольної влади правителя. Перерозподільні функції держави і синтетична модель держави.

Міжнародні державні угоди та забезпечення їх виконання у площині теорії контрактів.

Тема 7. Інституційні зміни

Поняття інституційних змін Стабільність інституційної структури і інституційні зміни. Модель інституційних змін Д. Норта. Основні джерела інституційних змін. Найпростіша модель інституційних змін. Траєкторії (напрямки) інституційних змін.

Механізми інституційних змін. Залежність інституційних змін від траєкторії (напрямку) попереднього розвитку. Ефект блокування. Ринок інституцій. Інституційна рівновага.

Тема 8. Право і економічна теорія

Економічний аналіз загального права. Сутність економічного аналізу права. Роль теореми Р. Коуза у поясненні економічної ролі права. Системи загального і кодифікованого права. Дослідження Р. Познера и Г. Калабрезі. Порівняння методологічних основ неоінституційної економічної теорії та економічного аналізу права. Економічний і юридичний підходи до аналізу правових відносин.

Економічний аналіз кримінального права. Підходи Беккера, Брауна і Рейнольдса. Вплив наявних соціальних норм на злочинність. Економічний аналіз упередження правопорушень.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.05- 05.02/2/051.00.1/М/ОК8 -2023
	Екземпляр № 1	Арк __/9

ПЛАН ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Тема. 1. Науково-дослідна програма інституціоналізму: сутність, витоки, еволюція

1. Моделі людини в економічній науці.
2. Концепції традиційного інституціоналізму: Т. Веблен, Дж. Коммонс, В. Мітчел.
3. Нове індустріальне суспільство Дж. К. Гелбрейта.
4. Загальна характеристика і напрями неоінституційного аналізу.
5. Теоретичні підходи неоінституціоналізму: Р. Коуз, О. Вільямсон, Дж. Б'юкенен, Г. Таллок, Г. Беккер, Д. Норт.

Література

1. Івашина С.Ю., Івашина О.Ф. Інституціональна економіка: навчальний посібник / С. Ю. Івашина, О.Ф.Івашин. – Дніпро: Університет митної справи та фінансів, 2018. – С.8-34.
2. Колесніченко І.М. Інституціональна економіка: Навч. посібник / І. М. Колесніченко, А. В. Литвиненко; за заг. ред. к.е.н., доц. І. М. Колесніченко – Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. – С. 22-42.
3. Ткач А.А. Інституціональна економіка: Нова інституціональна економічна теорія: Навч. посібник / А.А. Ткач. – Київ : Центр навч. л-ри, 2007. –С. 41-76.
4. Ущатовський Ю. В. Ідеї інституціоналізму в економічній думці України ХІХ-поч. ХХст.: Монографія. Видання друге, стереотипне / Ю.В. Ущатовський. Житомир: Житомирська політехніка, 2019. – С. 9-54.

Табл. 1

Порівняльна характеристика традиційного (старого) і неоінституціоналізму

Ознака	Традиційний інституціоналізм	Неоінституціоналізм
Період виникнення і основоположники	20-30-і рр. ХХ ст. Т. Веблен, Дж. Коммонс, В. Мітчел	Кінець ХХ ст. Р. Коуз, О. Вільямсон, Дж. Б'юкенен, Г. Беккер, Д.Норт
Підґрунтя виникнення	заперечення методологічного ядра дослідної програми неокласиків	модифікація «захисного поясу» неокласичної дослідної програми

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.05- 05.02/2/051.00.1/М/ОК8 -2023
	Екземпляр № 1	Арк. __ / 10

Методологія	гуманітарні науки (соціологія, право) + біологія (органічний і еволюційні підходи)	неокласична економічна теорія (методологічний індивідуалізм, homo economicus, рівноважний і оптимізаційний підходи)
Рух думки	від соціології, права до аналізу господарства	від економіки до соціології, політики, права
Передумова аналізу	холізм: пріоритетність цілого стосовно його складових частин	методологічний індивідуалізм
Інституції	формують переваги і вподобання індивідуумів	формують зовнішні обмеження для індивідуумів через умови вибору та інформацію
Вподобання та цілі індивідуумів	ендогенні, породжуються внутрішніми причинами	екзогенні, породжуються зовнішніми причинами

Табл. 2

Порівняльна характеристика теоретичних уявлень щодо раціональності індивідуумів

Характеристика	Людина економічна (homo economicus)	Людина гібридна	Людина інституційна (homo institutus)
1. Підхід в економічній теорії	Неокласика	О. Вільямсон	Інституціоналізм
2. Мета	Максимізація корисності	Мінімізація трансакційних витрат	Культурна освіченість
3. Знання і здібності обрахунку	Необмежені	Обмежені	Обмежені
4. Бажання	Визначаються самостійно	Визначаються самостійно	Окреслені культурою
5. Раціональність	Повна	Обмежена	Культурна
6. Опортунізм	Підступність (обман) відсутня і немає змушення	Підступність наявна, але відсутнє змушення	Наявні підступність і змушення

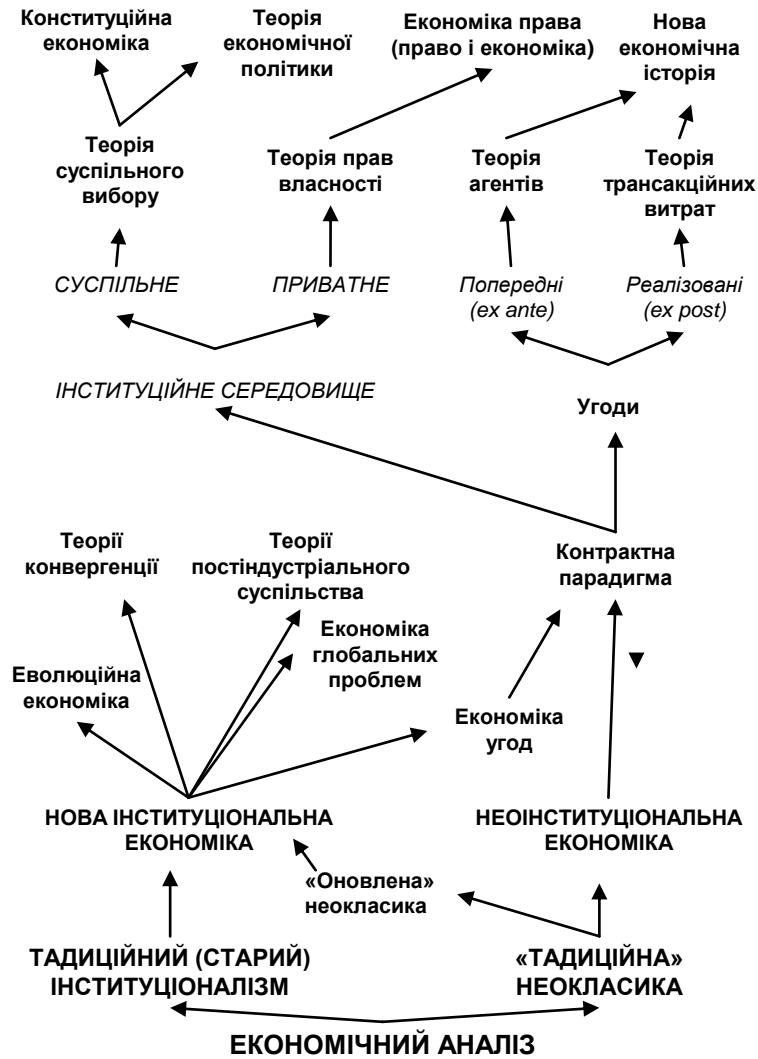

Рис. 1. Класифікація інституціональних концепцій

Табл. 3

Порівняльна характеристика ринкової системи і нового індустріального суспільства Дж. К. Гелбрейта

Критерій	Ринкова система	Нове індустріальне суспільство
Механізм координації	ринок	планування
Суб'єкт влади	власник	техноструктура
Основний фактор виробництва	капітал	знання
Прийняття рішень	індивідуальне	групове
Цільовий показник	прибуток	обсяги продаж
Спонукальні мотиви	примус, гроші	ототожнення, пристосування
Провідний прошарок суспільства	банкіри, фінансисти	педагоги, вчені

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.05- 05.02/2/051.00.1/М/ОК8 -2023
	Екземпляр № 1	Арк. __ / 12

Тема 2. Інституції та їх роль у регулюванні господарської поведінки

1. Інституції та їх функції в економіці.
2. Формальні і неформальні інституції.
3. Інституційна структура економіки і суспільства

Література

1. Івашина С.Ю., Івашина О.Ф. Інституціональна економіка: навчальний посібник / С. Ю. Івашина, О.Ф.Івашин. – Дніпро: Університет митної справи та фінансів, 2018. – С. 35-63.
2. Колесніченко І.М. Інституціональна економіка: Навч. посібник / І. М. Колесніченко, А. В. Литвиненко; за заг. ред. к.е.н., доц. І. М. Колесніченко – Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. – С. 7-21.
3. Ткач А.А. Інституціональна економіка: Нова інституціональна економічна теорія: Навч. посібник / А.А. Ткач. – Київ : Центр навч. л-ри, 2007. – С.7-40.
4. Ущатовський Ю. В. Ідеї інституціоналізму в економічній думці України ХІХ-поч. ХХст.: Монографія. Видання друге, стереотипне / Ю.В. Ущатовський. Житомир: Житомирська політехніка, 2019. – С. 9-54.

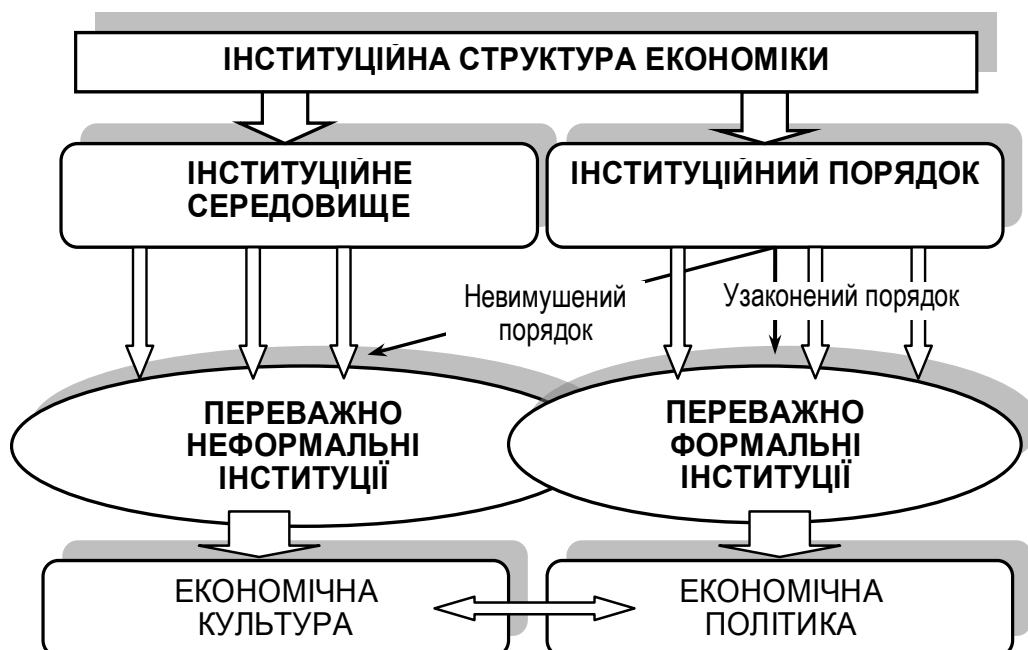

Рис. 2. Інституційна структура економіки

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.05- 05.02/2/051.00.1/М/ОК8 -2023
	Екземпляр № 1	Арк. __ / 13

Рис. 3. Класифікація правил поведінки (за В. Ванбергом)

Тема 3. Трансакції і трансакційні витрати в економіці

1. Класифікація трансакційних витрат.
2. Кількісний аналіз трансакційних витрат та їх динаміка.

Література

1. Івашина С.Ю., Івашина О.Ф. Інституціональна економіка: навчальний посібник / С. Ю. Івашина, О.Ф.Івашин. – Дніпро: Університет митної справи та фінансів, 2018. – С. 64-78.
2. Колесніченко І.М. Інституціональна економіка: Навч. посібник / І. М. Колесніченко, А. В. Литвиненко; за заг. ред. к.е.н., доц. І. М. Колесніченко – Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. – С. 82-102.
3. Ткач А.А. Інституціональна економіка: Нова інституціональна

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.05- 05.02/2/051.00.1/М/ОК8 -2023
	Екземпляр № 1	Арк. — / 14

економічна теорія: Навч. посібник / А.А. Ткач. –Київ : Центр навч. л-ри, 2007. – С. 77-107.

4. Природа фірми: Походження, еволюція і розвиток / За ред.. О. Е. Вільямсона, С. Дж. Вінтера; Пер. з англ.. А. В. Куликова; Наук. ред. пер. В. П. Кузьменко. – К.: А.С.К., 2002. – 336 с.

Табл. 4

Структура сучасної інституціональної теорії

Назва теорії	Предмет дослідження	Основні представники
1.Теорія трансакційних витрат	Вплив витрат на спосіб організації економічної діяльності	Коуз, Вільямсон, Алчіан, Клейн, Демсець, Барцель
2. Економічна теорія прав власності	Вплив конфігурації прав власності на економічні результати	Коуз, Алчіан, Демсець, Де Алесі,Фуруботн, Пейовіч
3. Економічна теорія контрактів	Проблеми пов'язані з стимулами та асиметричною інформацією	
Теорія відносин між агентами	Між учасниками контракту	Дженсен, Меклінг, Фама, Алчіан, Демсець, Стігліц, Спенс
Теорія контрактів стосунків та неповних контрактів	Між учасниками контракту та третьою стороною	Маколей, Вільямсон, Крепс, Клейн
4.Нова інституціональна економічна історія	Використання трансакційних витрат, прав власності і теорії контрактів до історичного минулого	Норт, Томас, Уоліс, Вейнгаст, Хофман, Егерстон, Грєпф
5.Неоінституційний підхід до економічної теорії і політики	Теорія держави, організація уряду, державне управління, міжнародна організація	Вільямсон, Норт, Леві, Вейнгаст
6.Конституційна економічна теорія	Як суспільство обирає правила для встановлення правил	Б'юкенен, Олсон
Американський напрям		Вагнер, Толісон
Німецький напрям		Ойкен, Бьом, Мікш, Ватрін
7. Право та економіка	Роль трансакційних витрат, теорія прав власності	Познер, Кутер, Улен
8.Еволюційна економічна теорія		Нельсон, Вінтер, Ланглуа

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.05- 05.02/2/051.00.1/М/ОК8 -2023
	Екземпляр № 1	Арк. ___ / 15

Тема 4. Економічна теорія прав власності

1. Альтернативні режими власності: режим вільного та групового доступу.
2. Альтернативні режими власності: режим індивідуального доступу.
3. Державна власність де-факто і де-юре.

Література

1. Івашина С.Ю., Івашина О.Ф. Інституціональна економіка: навчальний посібник / С. Ю. Івашина, О.Ф.Івашин. – Дніпро: Університет митної справи та фінансів, 2018. – С. 53-61.
2. Колесніченко І.М. Інституціональна економіка: Навч. посібник / І. М. Колісніченко, А. В. Литвиненко; за заг. ред. к.е.н., доц. І. М. Колесніченко – Харків: ХНЕУ ім.. С. Кузнеця, 2015. – С. 61-81.
3. Ткач А.А. Інституціональна економіка: Нова інституціональна економічна теорія: Навч. посібник / А.А. Ткач. –Київ : Центр навч. л-ри, 2007. – С. 108-139.
4. Природа фірми: Походження, еволюція і розвиток / За ред.. О. Е. Вільямсона, С. Дж. Вінтера; Пер. з англ.. А. В. Куликова; Наук. ред. пер. В. П. Кузьменко. – К.: А.С.К., 2002. – 336 с.

Тема 5. Ринок і фірма як інституційні угоди

1. Теорія контрактів.
2. Характеристика трансакцій та механізм управління ними.
3. Фірма як інституційна угода.

Література

1. Івашина С.Ю., Івашина О.Ф. Інституціональна економіка: навчальний посібник / С. Ю. Івашина, О.Ф.Івашин. – Дніпро: Університет митної справи та фінансів, 2018. – С. 96-113.
2. Колесніченко І.М. Інституціональна економіка: Навч. посібник / І. М. Колісніченко, А. В. Литвиненко; за заг. ред. к.е.н., доц. І. М. Колесніченко – Харків: ХНЕУ ім.. С. Кузнеця, 2015. – С. 103-127; 171-187.
3. Ткач А.А. Інституціональна економіка: Нова інституціональна економічна теорія: Навч. посібник / А.А. Ткач. – Київ : Центр навч. л-ри, 2007. – С. 140-168; 169-201.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.05- 05.02/2/051.00.1/М/ОК8 -2023
	Екземпляр № 1	Арк. __ / 16

4. Норт, Даглас. Інституції, інституційна зміна та функціонування економіки / Пер. з англ. І. Дзюб. – К.: Основи, 2000. – 198 с.

5. Природа фірми: Походження, еволюція і розвиток / За ред. О. Е. Вільямсона, С. Дж. Вінтера; Пер. з англ. А. В. Куликова; Наук. ред. пер. В. П. Кузьменко. – К.: А.С.К., 2002. – 336 с.

Тема 6. Нова інституційна теорія держави

1. Держава як агентство із створення суспільних благ.
2. Теорії походження держави.
3. Перерозподільні функції держави і синтетична модель держави

Література

1. Івашина С.Ю., Івашина О.Ф. Інституціональна економіка: навчальний посібник / С. Ю. Івашина, О.Ф.Івашин. – Дніпро: Університет митної справи та фінансів, 2018. – С. 113-116.

2. Колесніченко І.М. Інституціональна економіка: Навч. посібник / І. М. Колесніченко, А. В. Литвиненко; за заг. ред. к.е.н., доц. І. М. Колесніченко – Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. – С.149-170.

3. Ткач А.А. Інституціональна економіка: Нова інституціональна економічна теорія: Навч. посібник / А.А. Ткач. – Київ : Центр навч. л-ри, 2007. С. 202-230.

4. Норт, Даглас. Інституції, інституційна зміна та функціонування економіки / Пер. з англ. І. Дзюб. – К.: Основи, 2000. – 198 с.

5. Природа фірми: Походження, еволюція і розвиток / За ред. О. Е. Вільямсона, С. Дж. Вінтера; Пер. з англ. А. В. Куликова; Наук. ред. пер. В. П. Кузьменко. – К.: А.С.К., 2002. – 336 с.

Тема 7. Інституційні зміни

1. Поняття інституційних змін та їхня класифікація.
2. Схема інституційних змін Дагласа Норта.
3. Механізми інституційних змін та інституційна рівновага.

Література

1. Івашина С.Ю., Івашина О.Ф. Інституціональна економіка: навчальний

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.05- 05.02/2/051.00.1/М/ОК8 -2023
	Екземпляр № 1	Арк. ___ / 17

посібник / С. Ю. Івашина, О.Ф.Івашин. – Дніпро: Університет митної справи та фінансів, 2018. – С. 79-95.

2. Колесніченко І.М. Інституціональна економіка: Навч. посібник / І. М. Колесніченко, А. В. Литвиненко; за заг. ред. к.е.н., доц. І. М. Колесніченко – Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. – С. 43-60; 206-223.

3. Ткач А.А. Інституціональна економіка: Нова інституціональна економічна теорія: Навч. посібник / А.А. Ткач. – Київ : Центр навч. л-ри, 2007. –С. 231-281.

4. Норт, Даглас. Інституції, інституційна зміна та функціонування економіки / Пер. з англ. І. Дзюб. – К.: Основи, 2000. – 198 с.

Тема 8. Право і економічна теорія

1. Економічний аналіз загального права.
2. Системи загального і кодифікованого права.
3. Економічний аналіз кримінального права.

Література

1. Івашина С.Ю., Івашина О.Ф. Інституціональна економіка: навчальний посібник / С. Ю. Івашина, О.Ф.Івашин. – Дніпро: Університет митної справи та фінансів, 2018. – С. 51-63.

2. Колесніченко І.М. Інституціональна економіка: Навч. посібник / І. М. Колесніченко, А. В. Литвиненко; за заг. ред. к.е.н., доц. І. М. Колесніченко – Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. – С.61-81.

3. Ткач А.А. Інституціональна економіка: Нова інституціональна економічна теорія: Навч. посібник / А.А. Ткач. – Київ : Центр навч. л-ри, 2007. – С. 108-139.

4. Норт, Даглас. Інституції, інституційна зміна та функціонування економіки / Пер. з англ. І. Дзюб. – К.: Основи, 2000. – 198 с.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.05- 05.02/2/051.00.1/М/ОК8 -2023
	Екземпляр № 1	Арк __ / 18

МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Контроль складається з поточного контролю, виконання студентами самостійної роботи, модульного контролю та підсумкового контролю (іспиту).

Поточний контроль з дисципліни «Інституційний аналіз» базується на оцінці результатів вивчення теоретичних питань семінару, виконанні самостійної роботи та участі в дискусії навколо гіпотетичних завдань з галузі макроекономічної політики. Для з'ясування рівня самостійної підготовки студентів практикуються поточні контрольні та самостійні роботи.

Модульний контроль базується на результатах відвідування студентами лекційних та семінарських занять та відпрацюванні навчального матеріалу (у випадку пропуску занять) і завершується написанням модульної контрольної роботи.

Протягом семестру студент денної форми навчання має виконати **дві модульні контрольні роботи (МКР)**. До кредитної модульної роботи студент допускається у разі позитивних результатів проміжного контролю.

Модульна контрольна робота містить теоретичні питання за темами курсу «Інституційний аналіз»

До **іспиту** студент допускається у випадку позитивних оцінок за підсумками модульних контрольних робіт.

Підсумковий контроль здійснюється через визначення загального підсумкового балу за роботу студента протягом навчального семестру, або ж шляхом оцінювання за результатами підсумкового тестування.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.05- 05.02/2/051.00.1/М/ОК8 -2023
	Екземпляр № 1	Арк __ / 19

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література

1. Івашина С.Ю., Івашина О.Ф. Інституціональна економіка: навчальний посібник / С. Ю. Івашина, О.Ф.Івашин. – Дніпро: Університет митної справи та фінансів, 2018. – 132 с.
2. Колесніченко І.М. Інституціональна економіка: Навч. посібник / І. М. Колесніченко, А. В. Литвиненко; за заг. ред. к.е.н., доц. І. М. Колесніченко –Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. – 236 с.
3. Ткач А.А. Інституціональна економіка: Нова інституціональна економічна теорія: Навч. посібник / А.А. Ткач. –Київ : Центр навч. л-ри, 2007. –304 с.
4. Ущатовський Ю. В. Ідеї інституціоналізму в економічній думці України ХІХ-поч. ХХст.: Монографія. Видання друге, стереотипне / Ю.В. Ущатовський. Житомир: Житомирська політехніка, 2019. – С. 9-54.
5. Menard, Claud and Shirley, Mary M. (2008). Handbook of new institutional economics. Springer-Verlag Berlin Heidelberg. 867 p.
6. Voigt, Stefan (2019) Institutional economics. Cambridge University Press. 306 p.

Допоміжна література

1. Вільямсон О. Е. Економічні інституції капіталізму: Фірми, маркетинг, укладання контрактів. – К.: АртЕк. 2001. – 472 с.
2. Гелбрейт Дж. К. Суспільство блага. Пора гуманності. – К.: Вид. дім «Скарби», 2003. – 160 с.
3. Кассон, Марк. Інформація та організація. Новий погляд на теорію фірми / Марк Кассон; пер. з англ.. Ігоря Ободовського. – К: Вид дім «Києво-Могилянська академія», 2008. – 366 с.
4. Норт Даглас. Інституції, інституційна зміна та функціонування економіки / пер. з англ. І. Дзюб. – К. Основи, 2000. – 198 с.
5. Природа фірми: Походження, еволюція і розвиток / За ред. О. Е. Вільямсона, С. Дж. Вінтера; Пер з англ.. А. В. Куликова; Наук. ред.. пер. В. П. Кузьменко. – К.: А.С.К., 2002. – 336 с.
6. Шумпетер Йозеф А. Теорія економічного розвитку: дослідження прибутків, капіталу, кредиту, відсотка та економічного циклу / Пер. з англ. В. Старка. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2011. – 242 с.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.05- 05.02/2/051.00.1/М/ОК8 -2023
	Екземпляр № 1	Арк. __ / 20

Інформаційні ресурси в Інтернеті

UNCTAD. URL: <http://unctad.org/en/Pages/themes.aspx>

UNdata. URL: <http://data.un.org/Default.aspx>

UNESCO. URL: <http://uis.unesco.org/en/home#slideoutmenu>

UNIDO. URL: <http://www.unido.org>

Індекс глобалізації (KOF Globalization Index). URL: <http://globalization.kof.ethz.ch/>

Індекс глобальної конкурентоспроможності. URL: <http://reports.weforum.org/global-competitiveness-report-2015-2016/>

Індекс людського розвитку. URL: <http://hdr.undp.org/en/content/human-development-index-hdi>

Рейтинг інвестиційної привабливості. URL: <https://www.bdo-ibc.com/index/global-comparison/overall-index/>

Рейтинг недієздатності (вразливості) держави. URL: <http://fundforpeace.org/fsi/>

Світова організація торгівлі (WTO). URL: <https://www.wto.org>

Світовий банк URL: <http://www.worldbank.org/en/country>

ЦРУ. URL: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/up.html>.

Офіційний портал Верховної ради <http://rada.gov.ua/>

Урядовий портал <https://www.kmu.gov.ua/ua>

Державна служба статистики України <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Організація Об'єднаних Націй ООН <http://www.un.org/en/documents/index.html>

Всесвітній банк <http://www.worldbank.org/>

Сайт Міжнародної Торгівельної організації <http://www.wto.org/>

Організація Економічного Співробітництва і Розвитку (ОЕСР) <http://www.oecd.org/>

Європейський союз <http://europa.eu/>

Міжнародний валютний фонд <http://www.imf.org>

Міжнародна організація праці <http://www.ilo.org>